

OPONCZA (27) *sb f*

oponcza (24), **joponcza** (2), **japoncza** (1), **[opujcza]**; japoncza *RejFig*; oponcza : joponcza *MiechGlab* (1:2).

Oba o jasne, a pochylone.

sg N oponcza (11), **[opujcz(a)]**. ◇ *G* oponcz(e)j (1). ◇ *A* oponczą (9). ◇ *L* japonczy (1). ◇ *pl N* joponcze (2). ◇ *G* oponcz (1). ◇ *I* oponczami (1). ◇ *L* oponcz(a)ch (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII w.

*Wierzchnie okrycie chroniące przed zimnem i deszczem; penula Bart Bydg, Mącz, Murm, Mymer¹, Vulg, Calep, Cn; bardocucullus, lacerna Calep, Cn; vestis BartBydg (27) : LibLeg 11/97; cicladem alias oponczya ZapMaz III T 1/420v; Penula eyn mantel den man ym regen treyt Oponcza Murm 152; Penula Regenmantel. Oponcza. Mymer¹ [31²]; BartBydg 111, 135; Źaty półpolicie z grubey wełny bialey miewaią á w oponczach barzo sie kochaią, kthore oni Ioponcze zową [*Oponczé plurimum diligunt, in expressione huius nominis preponunt i, ioponczé et non oponczé nuncupantes*]. *MiechGlab* 23; *Leop 2Tim* 4/13; Święcona wodá. KRoópezé miły Prełacie/ tym Przielowym kiyem/ Lecz tu idąc oponczey/ będę potym pilen. Bo chociay s tą poštawą/ s tym kropidłem kroczyfz/ Wiem iż mi nie pomożesz/ iedno iż mię zmoczyfz. *RejZwierc* 106v; *Mącz* 290b, 371d; Ktho widzi Źzetną chmurę przed łobą/ á nádziwa sie prętkiey pluty/ wczás łobie oponczą odwięzuie. *RejZwierc* 79v; A rownie gdy co poważnego chcą záczać thák im to przyfstoi/ iákoby głupi háwerz kiedyby chciał drewnianą motyką twárdą Źkátę łámác. [...] Albo kráwiec coby chciał s pápiru oponczą vczynić. *RejZwierc* 144v; *Calep* 124a, 576a, 773a; *WujNT 2.Tim* 4/13; **[opujcza [...]]** dzika *InwMieszcz 1558 nr 83*].*

Zwrot: »w japonczy (*rus.*) chodźić; wdziác oponczę; w oponczę ubrany« (1;1;2); *RejFig* Cc7v; *Penulatus, W oponczą vbrány. Mącz* 290b; Muśi iechác/ bo iuż Rok záwity/ Wdziác Oponczą/ Páni Axámity. *BielSjem* 6; *Calep* 576a.

Wyrażenie: »joponcze tatarskie« (1): Ioponcze Tatarłkie *MiechGlab* **.

Szereg: »oponcza albo płaszczyk« (1): *Penula scorteia, Skórzana oponcza álbo płalzczik. Mącz* 290b.

W przen (1) : Tákże też ty gdy widziłf iáką chmurę ná iákiey biefiedzie/ á oná sie ná the niełáchethną burzę/ ná gniew á ná zwádę zánośi/ odwięzuy wczás oponczą/ álbo wczás rozwodź/ á łam sie hámu/ á ná koniec rádźzey idź precz/ á nie dáy łobie tey plugáwey plucie kápác zá Źzyię. *RejZwierc* 80.

a. *Czworoboczny kawał wełnianego materiału służący za okrycie (płaszcz wojskowy); sagum BartBydg (2) : sagum, militare pallium contra intemperiem, oponcza BartBydg 135; (nagł) Iáko pijánice noc ze dnia łobie czynią. (–) A Drudzy czáfem iuż sie im zda krotki dzień/ więcz oponczámi zábwiłzy okná tho ták aż do drugiego dnia piją. RejZwierc 61v.*

Synonimy: kopieniak, płaszczyk.